

Ajankohtaista Ylä-Lapissa porotaloudessa

Aluksi

Lapin maaseutuelinkeinoissa on oma merkittävä osansa porotaloudella. Sen elinkeinollinen merkitys on tosin vähentynyt siitäkkin huolimatta, että poromäärät ovat lisääntyneet. Mutta edelleenkin se antaa toimeentulon tai osan siitä varsin monelle. Lapin asutuksen säilymiselle toimiva porotalous on eräs elinehdoista. Tänä päivänä lienee aihetta kuitenkin todeta, että poromäärien lisäämiselle ei ole mitään mahdollisuuksia. Laitumien tila ja tuotto on erittäin kovassa käytössä. Kestävän käytön mukaisen porotalouden edellytyksenä on poronhoitoalueen tuotannollisten edellytysten järkevä käyttö. Vuonna 1990 voimaan astunut poronhoitolaki ottaakin huomioon nämä alueelliset erot porotalouden edellytyksissä.

Poronhoitoalueen talvilaidunvarat säätelevät hyvin pitkälle sen kuinka suurta porokantaa voidaan laiduntaa luonnossa ympäri vuoden. Viimeisen kolmenvuosikymmenen kuluessa Suomen poronhoitoalueen talvilaidunvarat ovat ehtyneet lähinnä korkeiden poromäärien seurauksena. Poromäärien lisääntymisen seurauksena porojen talven yli selviytymiselle tärkeä jäkälä on paikoin kovasti vähentynyt, jonka seurauksena poroja on välttämätöntä ruokkia läpi talven, jotta porot pysyisivät kunnossa ja tuottaisivat riittävästi vassoja.

Porolaitumien tilasta on olemassa koko poronhoitoalueen kattavaa tutkimustietoa. Viime vuosikymmenen loppupuoliskolla valmistuneet satelliittikuviin ja maastossa suoritettuihin tarkistuksiin perustuvat tutkimukset paljastavat, että hyväkuntoisia jäkälälaitumia ei ole enää kuin Lapin pohjoisosissa. Myös sellaisissa (saamelais) paliskunnissa, joista metsätalous, tekoaltaat, kaivokset ja muu porotalouden kanssa kilpaileva maankäyttö käytännöllisesti katsoen kokonaan puuttuu, laiduntilanne on huono. Uusimmat tarkistukset osoittavat, että porolaidunten tilassa ei ole tapahtunut myönteistä kehitystä.

Ylimmät sallitut poroluvut

Luonnonvarojen kestävästä käytöstä vastaava maa- ja metsätalousministeriö päätti viime vuoden keväänä tutkimustulosten pohjalta vahvistetut paliskuntakohtaiset ylimmät sallitut poromäärät. Ministeriön päätöksestä valittivat saamelaiskäräjät ja seitsemän pohjoisimman Lapin paliskuntaa KHO:lle. KHO jätti valituksen ja siinä esitetyt vaatimukset tutkimatta viittaamalla poronhoitolain 21 ja 27 §n säännöksiin. KHO totesi myös, ettei MMM:n valituksenalaisella päätöksellä ole ratkaistu, onko ja millä tavalla paliskunnan tai poronomistajien eloporojen määrää vähennettävä, vaan porojen vähentäminen kuuluu paliskunnan yksinomaiseen päätösvaltaan poronhoitolain 22 §:n mukaisesti. KHO totesi myös suurimpia sallittuja poromääriä koskeva päätös (71/2000) on yleisluonteisia määräyksiä sisältävä normipäätös, josta ei saa valittaa.

Saamelaiskäräjät on eri yhteyksissä muutoinkin julkisesti esittänyt kovaakin kritiikkiä, koska esimerkiksi metsätalouteen ei sen mielestä kohdistu vastaavia

rajoituksia. Tähän voidaan kuitenkin todeta, että tosiasiaa yli puolet saamelaisalueen metsämaasta on tällä hetkellä eri syistä metsätalouskäytön ulkopuolella (kansallis- ja luonnonpuistot ja soidensuojelualueet).

On kuitenkin selvää, että saamelaisten luontaisista elinkeinoista on poronhoito kaikkein tärkein. Huomattava osa saamelaisista omistaa poromiestiloja, luontaiselinkeinotiloja, kolttatiloja, maanhankintalain mukaan perustettuja tiloja ja isojakotiloja.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuodesta 1995 maksanut porotalouden harjoittajille ns. eloporotukea. Sitä mukaa kuin tuen saamisen edellytyksenä olevaa alarajaa on nostettu tuesta on entistä suurempi osa (n. 40 %) ohjautunut saamelaisalueen poromiehille. Saamelaisille porotaloudenharjoittajille on viimevuonna maksettu eloporotukea n. 6 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi huomattava osa luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisista tuista ja avustuksista ohjautuu saamelaisalueelle. Nämä kummatkin tukimuodot muodostavat senkaltaisen kokonaisuuden, jota ei voi jättää porotaloutta koskevan keskustelun ulkopuolelle.

Petokorvaukset

Maasuorpetojen poroille aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2000 arvioituja porovahinkoja korvattiin vuoden 2001 puolella peräti 10,2 miljoonalla markalla. Suurin paliskuntakohtainen korvaus meni Käsivarren paliskunnalle (1,9 milj. mk). Seuraavina olivat Sallivaara (1,2 milj. mk), Paistunturi (0,8 milj. mk), Lappi (0,78 milj. mk), Muotkatunturi (0,76 milj. mk) ja Näkkälä (0,69 milj. mk).

Porovahinkojen korvaamisessa on sovellettu vuodesta 2000 alkaen uutta petoeläinvahinkojen korvaamisesta annettua valtioneuvoston asetusta (277/2000). Sen mukaisesti porovahingosta voidaan korvata enintään tapetun tai lopetetun poron käypää arvoa vastaava määrä kaksinkertaisena. Toisaalta korvausta suoritetaan vahingosta vain siltä osin, kuin vahingon määrä on suurempi kuin 1 500 markkaa. Samaksi vahinkotapahtumaksi katsotaan tällöin kaikki petoeläinten hakijalle samana kalenterivuonna aiheuttamat vahingot.

Julkisuudessa on paljon kritisoidu uutta korvausjärjestelmää. Kova julkinen kritiikki, jota on tullut niin porotalouden sisältä kuin sen ulkopuoleltakin, on kuitenkin otettava hallinnossa huomioon. Käytännössä järjestelmä toimii kuitenkin varsin hyvin. Jos karhu on tappanut esimerkiksi korvauksen hakijalta vain yhden siitosvaatimen (käypä arvo 2 300 mk), siitä maksetaan korvausta kaksinkertaisena eli 4 600 mk. Tästä kuitenkin vähennetään 1 500 mk, jolloin maksettava korvaus on 3 100 mk. Jos tätä arvoa verrataan esimerkiksi liikennevakuutuskeskuksen käyttämään hintaan porokolarissa (1 987 mk), huomataan selkeä ero. Järjestelmän luotettavuus saattaa kuitenkin edellyttää joitain tarkennuksia nykyiseen valvontamenettelyyn, vaikka itse järjestelmän rakenteisiin ei puututtaisikaan.

Eläinakohtainen tuki

Euroopan Unioniin liittymisen yhteydessä on sovittu, että porotaloudelle voidaan maksaa kansallisista varoista ns. eläinkohtaista tukea. Tuki on ns. pohjoista tukea ja sitä voidaan maksaa myös ns. siirtymäajan jälkeenkin. Eläinkohtaista tukea maksetaan vuosittain noin 16.9 milj. markkaa. Tuen piirissä oli koko poronhoitoalueella n. 153 561 eloporoa ja sitä maksettiin n. 1331 ruokakunnalle.

Valtioneuvosto vahvistaa tukiperusteet vuosittain. Valtioneuvoston kesäkuussa antaman päätöksen mukaan kuluvan poronhoitovuoden tuki on 60 eloporoa ylittävältä määrältä 120 markkaa eloporoilta.

Porotaloudelle maksettava eläinkohtainen tuki kuuluu osana toimenpiteisiin, joilla paikallista väestöä autetaan korjaavissa toimenpiteissä. Tuen avulla poronmistajilla on mahdollisuus ruokkia porojaan talvikautena tarhassa ilman, että porot joutuvat kuluttamaan vähiä jäkälälaitumia samalla kun ne itse ovat vaarassa menehtyä ruoan etsinnästä aiheutuvaan rasitukseen ja ravinnon riittämättömyyteen.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki

Porotalouden investointien tukemisella on kyetty kehittämään porotalouden rakenteita ja lisäämään alan kannattavuutta. Paliskuntien tarpeet mm. poroaitojen teossa, huoltotilojen ja kämppien rakentamisessa, kannattavien karjojen muodostamisessa, nykyaikaisten teurastamojen rakentamisessa on voitu tarkoituksenmukaisesti tyydyttää. Myös poromiesperheiden asuinoloissa olevat puutteet on voitu korjata. Joulukuussa 1999 Eduskunnan hyväksymällä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslailla korvattiin porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki.

Uudistettu lainsäädäntö on lainsäädäntökokonaisuus, joka mahdollistaa niin yksittäisen porotalous- tai luontaiselinkeinoharjoittajan tukemisen, kuin myös paliskuntien investointien tukemisen. Lainsäädäntö sisältää niin kansallisesti rahoitettavat, kuin myös Euroopan Unioninkin osarahoittamat investoinnit. Se sisältää poro- ja luontaiselinkeinoihin liittyvien maaseutuyritysten rahoitustuen ja ns. ohjelmaperusteisia tukijärjestelmiä. Myös poro- ja luontaiselinkeinojen kehittämishankkeiden rahoitus sisältyy porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin.

Lainsäädäntö mahdollistaa myös ns. velkajärjestelytoimenpiteiden suuntaamisen yli-velkaantuneille tiloille. Velkajärjestelytoimenpiteet sisältävät vapaaehtoisen velkajärjestelymahdollisuuden, joka on pysyvä järjestelmä sekä määräajan voimassa olevat velka järjestelytoimenpiteet, joita on haettava kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Velkajärjestelytoimenpiteiden piiriin on hakeutunut hakeutuvan noin 120 porotaloutta ja luontaiselinkeinoja harjoittavaa tilaa.

- poronhoitovuodelta 2001/2002 maksettavaa eläinkohtaista tukea on haettava viimeistään 30.9.2001, tuki maksetaan kansallista varoista, tuen yhteismääräksi arvioitu vuonna 2001 n. 17 miljoonaa markkaa
- tuki on 120mk/eloporo

- tuki on ruokakuntakohtaista, ruokakunnalla oltava vähintään 60 eloporoa
- poro- tai luontaiselinkeinotalouden taikka maa- ja metsätalouden ulkopuolisten tulojen ei saa ylittää 150 000 markkaa
- Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (1059/1994)
- Valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2001/2002 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta (505/2001)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus poronhoitovuodelta 2001/2002 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta(785/2001)

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000)

Tämän lain perusteella myönnetään paliskunnille sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen harjoittajille investointitukia. Tuet on maksetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta ja niihin on varattu tälle vuodelle noin 8 miljoonaa markkaa. Suurin osa investointituista menee paliskuntien aita-investointeihin.

Lain perusteella myönnetään myös erityisiä velkajärjestelyitä, joihin kuuluvat vapaaehtoinen velkajärjestely, määräaikainen maksuvapautus ja -helpotusjärjestelmät. Velkajärjestelyt sisältävät valtion saamisten järjestelyn viime kädessä osittaisilla maksuvapautuksilla sekä normaalien pankkilainojen vakauttamisen korkotukilainoilla ja niille myönnettävillä valtioneuvoston takauksilla. Näitä tukia on tullut hakea vuoden 2000 loppuun mennessä. Hakemuksia on tullut Te-keskukseen noin 120. Hakemusten käsittely on osittain vielä kesken Lapin TE-keskuksessa ja maa- ja metsätalousministeriössä.

Kolttalaki(253/1995)

Kolttalain perusteella tuetaan kolttien asumista ja elinkeinoinvestointeja kolttialueella, joka käsittää Näämön ja Nellim-Keväjärven alueet.

Kolttalain perusteella maksetaan palkkiota kolttien luottamusmiehelle, jonka tehtävänä on kolttien yhteisten asioiden hoitaminen ja kolttien etujen valvominen. Palkkion suuruus on noin 100 000 markkaa vuodessa.

Kolttalain muutoksella (296/2001) on kolttien kyläkokouksien päätösvaltaisuusrajaa alennettu 15:sta 10:een syyskuun 2001 alusta lukien.

Kolttalain mukaisiin avustuksiin menee noin 1,5 miljoonaa markkaa vuodessa ja lainoihin saman verran vuodessa. Tuet maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Porotalouteen liittyvistä EU-hankkeista Lapissa

Uuden ohjelmakauden 2000-2006 hanketoiminta käynnistyi Lapissa toteuttajien omalla rahoituksella jo vuoden 2000 puolella, mutta ensimmäiset päätökset tehtiin

Lapin Te-keskuksessa vasta vuoden 2001 keväällä. Kysymys lienee lähes 10 miljoonan hankkeista.

Kittilän kunnan toteuttamana alkoi syksyllä 2000 Elintarvikeprojekti, jossa on mukana 13 poronlihan jalostajaa sekä Kittilästä myös alan oppilaitos eli Rovaniemen luonnonvara-alan Kittilän koulutusyksikkö. Kittilän oppilaitoksen yhteyteen on rakennettu kesän 2001 aikana poronlihan jatkojalostuslaitos, joka palvelee sekä oppilaitosta että alueen jatkojalostajia laajemminkin. Elintarvikeprojektin tarkoituksena on hyödyntää alueen matkailuverkosto ja verkottaa yrittäjiä ja matkailuyrityksiä tuloksekkaaseen yhteistyöhön pääsemiseksi. Ko. projekti päättyy jo vuoden 2001 lopussa, mutta yrittäjät toimivat tämän jälkeen tiiviimmässä yhteistyössä ja yhteyksiä asiakkaisiin jatketaan ja laajennetaan hankkeessa tehdyn käynnistystyön jälkeen.

Lappilaisia poronlihan jalostajia on mukana myös muissa elintarvikealan hankkeissa; Kemijärvellä käynnistyy marraskuun alussa AKRI UP-hanke, jonka tavoitteena on hyödyntää lähiruokaa paikallisissa suurkeittiöissä ja ravintoloissa sekä tuotteistaa paikalliset elintarvikkeet sellaiseen muotoon, että ne sekä hinnaltaan että laadultaan täyttävät alueen asiakkaiden toivomukset. Hankkeessa on mukana poromiehiä sekä Kemijärveltä että Pelkosenniemeltä. Poromiesten keskinäinen yhteistyö lähti käyntiin jo menneen ohjelmakauden aikana ja sitä halutaan ko. hankkeen kautta vielä tiivistää sekä etsiä uusia yhteistyökumppaneita.

Poronlihanjalostajia on niin ikään vahvasti mukana myös sellaisissa elintarvikealan hankkeissa kuin Meri-Lapin Herkut sekä vasta alkamassa olevassa läänin elintarvikealan kärkihankkeessa SANTA FOODS. Meri-Lapin herkut kartoittaa paikallisia elintarvikeverkostoja siten, että alueen matkailuyritykset, ravintolat ym. suurkeittiöt saavat paikallisia tuotteita siinä muodossa kuin ne haluavat. Työtä tehdään pääasiassa tuottajapuolella mm. laadun varmistamiseksi ja toimitussopimusten hiomiseksi eli kyseessä on paljolti yrittäjien opastus asiakastyöhön. SANTA FOODS kokoaa Lapin elintarviketuottajien parhaimmista yhteisen nimikkeen alle – nimikkeellä tuotteita esitellään myös mahdollisiksi vientituotteiksi. Mukana on kokeneita poronlihan pienjalostajia.

Lisäksi Lapissa on huhtikuun 2001 alussa käynnistynyt Poromatkailuhanke, jossa on mukana 26 yrittäjää. Hankkeen aikana yritykset kehittävät yhteisiä palveluja, parantavat asiakasyhteyksiään sekä hiovat tuotteitaan markkinoitavaan kuntoon. Hankkeeseen liittyy myös koulutusosio, jossa yrittäjiä koulutetaan matkailupalveluiden tuotteistamiseen sekä liiketoiminnan suunnitteluun. Ko. hankkeen yritykset ovat eri puolilta Lappia.

Poropuolella on lähdössä liikkeelle myös täysin uudentyyppien hanke, Porogis ja – data. Hankkeessa parannetaan porotalouden sähköistä tietojenkäsittelyä laatimalla Suomen porotaloudelle nykyaikainen paikkatietojärjestelmä, jolloin porotalouteen liittyvä alueellinen tieto saadaan kaikkien tahojen, niin poronomistajien, Paliskuntain yhdistyksen kuin sidosryhmienkin käyttöön. Laadittavilla tietojenkäsittelyjärjestelmillä tehostetaan eri osapuolten välistä toimintaa ja luodaan edellytykset hallita tietoa porotaloutta kehitettäessä. Esimerkiksi poronhoidon ja muiden maankäyttömuotojen (matkailu, metsätalous) välisiä ristiriitoja voidaan

ratkaista entistä parempien tietojen ja täsmällisemmän suunnittelun avulla. Paikkatietojärjestelmä helpottaa myös paliskuntien poronhoitosuunnitelmien teossa ja se luo perustan kestäväen poronhoidon seurantajärjestelmälle. Hankkeessa yhteen sovitetaan porotalouden ohjelmistot ensin keskenään ja toiseksi sidosryhmien järjestelmien kanssa informaation kulun varmistamiseksi. Hankkeeseen sisältyvät myös digitaalisen porotalous -valokuva-arkiston laatiminen sekä sähköisen Poromies-lehden toimittaminen.

Lisäksi on suunnitteilla Poron rehustukseen liittyvä mallitilahanke, jota suunnittelee Rovaniemen ammattikorkeakoulu Veikko Maijalan johdolla. Ko. hankkeen tarkoituksena on kokeilla kenttäolosuhteissa erilaisia rehustusmalleja ja tehdä niistä taloudellista ja laadullista vertailua.

Saamelaiselinkeinoiniin liittyvänä Lapin TE-keskuksessa on Enontekiön käsityöhanke sekä Utsjoella tiettyjä työstettäviä hankeideoita, jotka ovat vasta kehittelyasteella.

Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittaminen

Poro- ja metsätalous toimivat Ylä-Lapissa osin samoilla alueilla. Yhteistyö poro- ja metsätalouden yhteensovittamiseksi on aloitettu 1970-luvulla, jolloin keskustelu metsätalouden vaikutuksista porotalouteen alkoi. Neuvotteluista huolimatta ristiriidat poro- ja metsätalouden välillä ovat nouseet aika-ajoin kärjistetyksi esiin ja tarpeita yhteistyön kehittämiseksi on selvästi olemassa. Tutkimustuloksia metsätalouden vaikutuksista porotalouteen on vähän, joten tarpeita myös tutkimuksille ja selvityksille on olemassa.

Metsähallituksen ja porotalouden välinen yhteistyö aloitettiin Inarissa vuonna 1977. Siitä lähtien on järjestetty vuosittain poro- ja metsätalouden yhteinen tapaaminen. Myöhemmin 1990-luvusta lähtien on tapaamisia järjestetty kaksi vuodessa. 1980-luvun puolenvälin jälkeen poro- ja metsätalouden suora yhteydenpito on lisääntynyt ja sen merkitystä pidetään erittäin tärkeänä. Osallistavan suunnittelun myötä paliskuntien edustajat ovat osallistuneet Metsähallituksen suunnitteluun.

Metsähallituksen käyttämiä osallistavan suunnittelun tapoja saamelaisten kotiseutualueella ovat mm. luonnonvarasuunnittelu, Lapin läänin neuvottelukunta, kuntakohtaiset neuvottelukunnat, alue-ekologisen suunnittelun seurantaryhmät, Paliskuntien ja Metsähallituksen yhteistoimintapäivät ja toimenpidesuunnittelun yhteydessä tapahtuva ”ruohonjuuritason” yhteistyö. Myös kalatalousneuvottelukunnissa ja erämaiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä sekä muiden erillisten suunnitteluprosessien yhteydessä luonnonvarojen hoito käyttö ja suojele sovitetaan yhteen osallistavaa suunnittelua käyttäen.

Yhteistyö on vakiintunut tasolle, jossa myös korjuun suunnittelijat ja poromiehet pitävät yhteyttä leimikoiden sijoitussuunnittelun ja korjuun suunnittelun yhteydessä. Porotalouden puolelta tässä toiminnassa ovat olleet mukana paliskunnan valitsevat edustajat, tokkakuntien edustajat tai yksittäiset poromiehet.

Paliskuntien ja Ylä-Lapin luonnonhoitoalueen välillä käydyissä neuvotteluissa on sovittu asioita, jotka vaikuttavat hakkuutoimintaan usean vuoden ajan. Nämä sopimukset kattavat usein niin laajoja alueita, että niiden rekisteröiminen paikkatietojärjestelmään on mahdotonta. Tämän vuoksi sopimukset on kirjattu alue-ekologiaan suunnitelmiin.

Paliskuntain yhdistys ja Metsähallitus ovat keskustelleet talven 2000/2001 metsäsertifioinnin porotalouskriteerin täsmentämisestä. Paliskuntain yhdistyksen keskeisenä tavoitteena on, että paliskunnat saisivat mahdollisuuden lykätä hakkuuta 5–10 vuoden ajan keskeisillä talvi- ja kevtälaidunalueilla sekä vasonta-alueilla. Metsähallitus on katsonut, että tämä asia ei kuulu metsäsertifioinnin kriteereihin, mutta neuvotteluja asiasta jatketaan.

Maaherra Hannele Pokan toimikunta ja selvitysmies Wirilanderin raportti

Viime vuosina harjoitetun saamelaispolitiikan kulmakivenä on elokuussa 1995 voimaan astunut perustuslain säännös, jonka mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana ”on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.”

Syksyllä 1999 valmistui selvitysmies Pekka Vihervuorelta ehdotus, jonka avulla yritettiin löytää saamelaiskysymykseen sen tasoinen ratkaisu, että Suomella olisi edellytykset ratifioida itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskeva yleissopimus (ILO). Selvitysmies Vihervuori ei hänelle annetun määräyksen mukaan saanut puuttua saamelaisalueella sijaitsevan maan omistusoikeutta koskeviin kysymyksiin. Vihervuori ehdotti kuitenkin erityisen maa- ja metsätalouden neuvoston perustamista valtion omistamien maiden käyttöä ja hallintaa.

Oikeusministeriössä valmistuneesta yhteenvetomuistiosta käy ilmi, että Sodankylän, Enontekiön ja Inarin kunnat vastustivat selvitysmiehen esityksiä (Utsjoen kuntaa lukuun ottamatta). Myös monet muut asianomaistahot, joissa on saamelaisia osakkaina ja jäseninä mukana, kuten kalastuskunnat ja riistanhoitopiirit, vastustivat selvitysmiehen esityksiä.

Oikeusministeriö asetti viime vuoden loppupuolella maaherra Hannele Pokan toimikunnan selvittämään ILO-sopimuksen ratifiointiin koskevien esteiden poistamista. Samalla oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander asetettiin selvittämään puolueettomana selvitysmiehenä ja alansa asiantuntijana valtion maiden hallintaan ja omistukseen liittyvää kiistaa.

Kaiken kaikkiaan ILO-sopimuksen ratifioinnin lähtökohta ja sisältö ovat ennen kaikkea oikeushistoriallisia. Oikeushistoriallisten seikkojen (=Lapinkylä) soveltaminen tänä päivänä monitahoiseksi kehittyneessä oikeusjärjestyksessä ja yhteiskunnassa vaatii seikkaperäisen valmistelun ja esitysten kaikkien vaikutusten selvittämisen erityisesti alueella asuvan muun kuin saamelaisväestön aseman osalta.

8.8.01 oikeusministeri Koskiselle luovutettu Wirilanderin selvitys selkeyttää pitkään jatkunutta Ylä-Lapin valtion maiden hallintaa ja omistusta. Sama koskee myös ns.

saamelaislinkeinojen harjoittamisoikeutta, mikä tarkoittaa sitä ettei ole tarvetta erikseen avata poronhoito-, kalastus- eikä metsästyslakeja.

Yhteenvedon Wirilanderin työstä voi todeta, että pääsääntöisesti valtion maat ovat valtion omaisuutta, kunnes niihin yksityinen mies tai yhteisö paremman oikeuden näyttää. Ainoa epäkohta, minkä Wirilander löysi, oli se, että tiettyjen sukujen erityisperusteisia oikeuksia ei välttämättä huomioitu isossa jaossa. Mutta tämänkin kysymyksen osalta hän edellyttää asiakirjoihin perustuvaa selvitystä